

## Kapittel 5

# Utenlandsk regelverk

### 5.1 Innledning

Som en del av grunnlagsmaterialet for denne utredningen, har prosjektgruppen gått gjennom utvalgte lands regelverk på området måleteknikk og akkreditering. En slik gjennomgang av utenlandsk regelverk har vært viktig ut i fra behovet for et bredest mulig kunnskapsgrunnlag ved valg av norske løsninger i den nye loven om måling.

Alle land Norge kan sammenligne seg med, har en eller annen form for regulering av forhold knyttet til mål og vekt. I denne sektoren er det i hovedsak de samme utfordringer og problemstillinger som reiser seg, uavhengig av landegrensler. Når det gjelder de land som er parter i EØS-avtalen, forsterkes likheten ved at alle må forholde seg til det samme EØS-regelverket innenfor måleteknikkområdet.

Nedenfor presenteres et lite utvalg av utenlandsk regelverk. Selv om det finnes en del likheter i de regelverk som er beskrevet, representerer de i større eller mindre grad ulike løsninger for regulering av måleteknikkområdet. Ved utvelgelsen av hvilke land prosjektgruppen skulle se nærmere på, og som skulle gis en presentasjon i dette kapitlet, har det vært et mål for prosjektgruppen å velge land som har noe ulike løsninger på ett eller flere sentrale områder. Det har også blitt lagt vekt på om det er foretatt større endringer og moderniseringer i organisering og regelverk i de senere år.

Noen av presentasjonene baserer seg på både skriftlig materiale og direkte møter med representanter for de respektive land under studieturer som prosjektgruppen selv har foretatt.<sup>1</sup> Andre beskrivelser er basert på studieturer foretatt av enkelte representanter i prosjektgruppen i forbindelse med prosjektet "Et nytt Justervesen" (etatsgjennomgang av Justervesenet).<sup>2</sup> Videre er en av

fremstillingene kun basert på skriftlig materiale som har vært tilgjengelig.<sup>3</sup>

En oversikt over hvilke typer måleredskaper som er underlagt nærmere krav og myndighetskontroll i andre europeiske land, er gitt i vedlegg 3.

### 5.2 Danmark

#### 5.2.1 Innledning

Det danske regelverket om måleteknikk og akkreditering er hjemlet i lov om erhvervsfremme. Loven er en generell og overordnet lov som skal danne grunnlag for utvikling og styrking av dansk næringsliv. Mer konkrete bestemmelser innenfor næringsområdet, bl.a. bestemmelser om måleteknikk og akkreditering, er utformet i underliggende regelverk.

I 2002 ble det vedtatt en endringslov til lov om erhvervsfremme som bl.a. innebar lovhjemmel for å skille ut akkrediteringsoppgavene og måleteknikkoppgavene til en privat organisasjon utenfor Erhvervs- og Boligstyrelsen (EBST). Den 1. desember 2002 ble DANAK (akkrediteringsorganet) og Legal metrologi (lovregulert måleteknikk) overført fra EBST til et fond kalt "Det Danske Akkrediterings- og Metrologifond" med kortnavn DANAK. Stifterne av fondet er en rekke private organisasjoner og offentlige myndigheter. Fondet utfører sine oppgaver på grunnlag av avtale med myndighetene og skal kun utføre myndighetsopp-

<sup>1</sup> Representanter fra prosjektgruppen har vært på studiebesøk i Nederland, Danmark og Østerrike.

<sup>2</sup> Irland og Sverige.

<sup>3</sup> USA.

gaver for EBST. Se nærmere under kap. 5.2.6 for begrunnelse for den organisatoriske endringen.

### **5.2.2 Målenheter og realisering av målenheter (målenormaler)**

Danmark har gjennomført SI-systemet for målenheter ved en "bekendtgørelse" (generell rettsakt) som er hjemlet i lov om erhvervsfremme.

Den danske organiseringen av den vitenskapelige måleteknikken er desentralisert. Den kan beskrives som et nettverk av private måletekniske institutter som realiserer de ulike nasjonale målenhetene. Instituttene utpekes som primær- eller referanselaboratorium av EBST etter søknad. Vurderingen av om søkeren er egnet til oppgaven foretas av et evalueringsteam som består av minst en utenlandsk representant. Det er et krav at de nasjonale instituttene er akkrediterte. Dansk institutt for fundamental metrologi (som er et privat institutt med ansvar for flere målenheter) koordinerer den nasjonale virksomheten. Instituttene selger sine tjenester til dansk industri og offentlige myndigheter. Vitenskapsministeriet gir instituttene et økonomisk basistilskudd for å realisere de nasjonale målenhetene etter en avtalt handlingsplan. De kan i tillegg søke Vitenskapsministeriet om prosjektmidler som også kan omfatte arbeider på nasjonale målenheter.

### **5.2.3 Regulering av måleredskaper mv.**

Det settes krav til måleredskaper som skal benyttes ved kjøp og salg eller andre former for økonomiske transaksjoner. Redskapene skal være typegodkjente og verifiserte, dvs. både førstegangsverifisert og verifisert etter reparasjon. Det er videre bestemt at vekter skal verifiseres på nytt hvert fjerde år, mens bensinpumper og andre volummålere for væsker unntatt vann, skal verifiseres på nytt hvert annet år. For måleredskaper som elektrisitetsmålere, vannmålere og lignende, utføres det statistisk basert verifikasjon (stikkprøvekontroll).

Eier av måleredskapet er selv ansvarlig for at redskapet er typegodkjent og at det utføres fornyet verifikasjon og periodisk verifikasjon.

### **5.2.4 Myndighet og kontrollaktiviteter**

EBST har det formelle ansvaret for regelverket innen måleteknikk og utpeking av dem som utfører oppgaver på området. Inntil fondet (DANAK)

ble opprettet, hadde EBST også ansvaret for å følge opp myndighetskontrollen i praksis. Det utøvende ansvaret for lovregulert måleteknikk er nå lagt til fondet.

Fondets oppgaver er de samme som de som tidligere ble utført i EBST, dvs. å utstede typegodkjenninger, etablere systemer for verifikasjon og sørge for markedskontrollen med måleredskaper. Fondet utfører ikke selv noen tekniske aktiviteter, men engasjerer akkrediterte virksomheter og laboratorier som utfører disse oppgavene. Ved nasjonal typegodkjenning utføres alle de praktiske testene av akkrediterte laboratorier. Fondet kontrollerer de engasjerte virksomheter og laboratorier gjennom akkrediteringsordningen.

De som skal utføre de ulike verifikasjonsoppgavene, må være et dansk registrert firma som er akkreditert og bemyndiget til oppgaven. Forholdet mellom fondet og utfører er regulert i en kontrakt. Det tillates at utfører har flere funksjoner i forhold til måleredskapet hvis det er foretatt et organisatorisk skille mellom de som har ansvaret for disse andre funksjonene og det personalet som utfører verifikasjon og andre myndighetsoppgaver. For å kunne verifisere redskaper må utfører være autorisert innen det relevante området. Verifikasjon bestilles og betales av eier eller bruker av redskapet.

Fondet er ansvarlig for at det gjennomføres markedskontroll for å kontrollere at redskapene har typegodkjenning, er verifisert og ellers oppfyller de lovpålagte krav. Markedskontrollen er basert på stikkprøver. Fondet benytter ti ulike firmaer til å gjennomføre denne kontrollen. Det anslås at det årlig kontrolleres ca. 2 % av det samlede antall redskaper. Denne kontrollen er ikke avgiftsbelagt.

EBST har det nasjonale ansvaret for e-merkeordningen. Kontrollen gjennomføres av autoriserte laboratorier.

### **5.2.5 Reaksjoner på regelbrudd**

Når det oppdages måleredskaper som ikke oppfyller de lovbestemte krav, er det kun EBST som har reaksjonsmyndighet. EBST sender i slike tilfeller ut brev med krav om at redskapet repareres innen en måned. Hvis ikke dette skjer, meldes saken til politiet.

### **5.2.6 Akkreditering**

Fondet (DANAK) har det nasjonale ansvaret for akkrediteringsordningen og oppfølging av de akkrediterte institusjonene. Akkreditering brukes

i ganske stor utstrekning i Danmark, bl.a. er det vanlig å kreve akkreditering hvis noen får i oppgave å utføre myndighetsoppgaver på vegne av myndighetene.

Det at DANAK ble overført fra EBST til et uavhengig fond, er begrunnet ut fra flere forhold. Det viktigste argumentet var behovet for å sørge for at akkrediteringsorganet ikke er et organ underlagt politisk styring. Pga. internasjonale krav til uavhengighet for akkrediteringsorganer, er det viktig å sørge for reell uavhengighet. Grunnen til at akkreditering ble lagt til et fond, og ikke et annet type organ, er at et fond er økonomisk og kommersielt uavhengig, i motsetning til mange andre organisasjonsformer.

Videre var det et ønske at de som har behov for akkrediteringsordningen, skulle få økt medinnflytelse og dermed økt interesse for ordningen. Dette skjer gjennom å la disse investere i fondet og eventuelt være med i fondets styre. Styret har for øvrig ingen innflytelse på den enkelte akkrediteringssak. Et ytterligere moment som det ble lagt vekt på, var at omorganisering skulle redusere de statlige omkostningene til akkrediteringsvirksomheten.

## **5.3 Sverige**

### **5.3.1 Innledning**

Det svenske regelverket om måleteknikk er hjemlet i en lov som omfatter målenheter, målinger og måleredskaper. Loven har krav om både typegodkjenning, førstegangsverifikasjon og verifikasjon under bruk. Den sentrale myndigheten på dette området er SWEDAC (styrelsen for akkreditering og teknisk kontroll) som rapporterer til Næringsdepartementet. På begynnelsen av 1990 tallet ble det i Sverige generelt besluttet at myndighetsaktiviteter innenfor analyse, testing, verifikasjon, sertifisering, kontroll og besiktigelse skulle overføres til organer i en konkurransesituasjon. Det var forutsatt at disse organene skulle tilfredsstillende en akkrediteringsordning for å kunne være aktør i markedet.

### **5.3.2 Målenheter og realisering av målenheter (målenormaler)**

Realisering av målenheter og vedlikehold av sporbarhet på nødvendig nøyaktighetsnivå anses som en myndighetsoppgave i Sverige. For de aller

fleste målenhetene, er SP (Svensk Provning) gitt denne oppgaven basert på at de tilfredsstillende en relevant akkreditering. Dette arbeidet organiseres gjennom prosjekter som i hovedsak finansieres direkte fra departementet. Det er etablert et metrologiråd<sup>4</sup> som i praksis fungerer som et styre. Rådet har som oppgave å overvåke at SP benytter de tildelte midlene til de prosjektene som er avtalt med Næringsdepartementet, etter anbefaling fra metrologirådet. I 2001 arbeidet ca. 35-40 personer med myndighetsoppgaver på dette området og tilskuddet fra departementet var ca. 30 millioner kroner.

Akkrediteringen og oppfølgingen av denne gjennomføres av SWEDAC.

### **5.3.3 Regulering av måleredskaper mv.**

Sverige har, i motsetning til de øvrige europeiske land, i hovedsak avgrenset kravene til måleredskaper og målinger til kun å gjelde i den grad de ivaretar forbrukerinteresser. Til måleredskaper stilles det krav om typegodkjenning, førstegangsverifikasjon og verifikasjon under bruk. Eier av måleredskapet er selv ansvarlig for at redskapet er typegodkjent og at det utføres verifikasjon under bruk iht. regelverket.

For ferdigpakkede varer har Sverige innført krav til alle ferdigpakninger med en forhåndsbestemt mengde. Kravet er at de skal tilfredsstillende de nøyaktighetskrav som er gitt i direktivet om e-merking.

### **5.3.4 Myndighet og kontrollaktiviteter**

SWEDAC har det overordnede ansvaret for utviklingen av regelverket innenfor måleteknikk. De gjennomfører videre den akkrediteringen som ligger til grunn for de enkelte aktørene på området. SP er godkjent for realisering av målenheter og typegodkjenning, og videre er flere aktører godkjent for å drive verifikasjon, deriblant også SP. SWEDAC har ansvaret for tilsyn med aktørene og overvåkning og tilsyn med markedet for å se til at regelverket overholdes.

For å være en aktør i det privatiserte verifikasjonsmarkedet, må organisasjonen være akkreditert som inspeksjonsorgan. For å kunne etablere noen grad av konkurranse i markedet, har det vært nødvendig å basere seg på inspeksjonsorgantype C som gir de laveste kravene til habilitet. Kost-

<sup>4</sup> Metrologi er det vitenskapelige begrepet for måleteknikk.

nadene til både typegodkjenning og verifikasjoner dekkes fullt ut av brukerne av måleredskaper. I tillegg betaler disse, via verifiseringsorganene, en avgift til SWEDAC som skal benyttes til tilsyn. I 2001 utgjorde dette i størrelsesorden vel 5 millioner kroner.

På taksametre for drosjer gjennomføres typegodkjenning ved Vägverket. Ellers utføres typegodkjenningsoppdrag ved SP. På verifikasjon har SP 90 % av markedet.

For e-merkeordningen utfører SP myndighetsoppgavene med godkjenning og kontroll av de aktuelle bedriftene. Tilsyn med regelverket, som i dag forutsetter at alle ferdigpakninger tilfredsstiller kravene i e-merke direktivet, skal følges opp av SWEDAC gjennom kontroller på utsalgsstedene.

### 5.3.5 Reaksjoner på regelbrudd

Den nye loven fra 1993 gir anledning til pålegg om reparasjon av måleredskaper og dessuten mulighet for administrative bøter. Loven gir ingen direkte anledning til politianmeldelse.

### 5.3.6 Akkreditering

SWEDAC har ansvaret for all teknisk akkreditering i Sverige. Akkreditering benyttes på flere områder som et krav fra myndighetenes side for å kunne være en aktør innenfor lovregulerte områder. Eksempler er som allerede nevnt, utførelse av verifikasjon, et annet eksempel er bilverksteder som utfører "EU-kontroll". SWEDAC har på flere områder etablert egne akkrediteringsordninger som ikke nødvendigvis fullt ut tilfredsstiller internasjonale standarder. Dette er gjort for å få en ordening som er mer direkte tilpasset det aktuelle bruksområdet og de aktuelle aktører på markedet. På enkelte områder har utviklingen medført at SWEDAC nå har kunnet gjennomføre krav til akkreditering basert på internasjonalt anerkjente standarder.

SWEDAC får noe tilskudd fra Næringsdepartementet som skal dekke myndighetsoppgavene, mens den direkte akkrediteringsaktiviteten skal dekkes av søkerne.

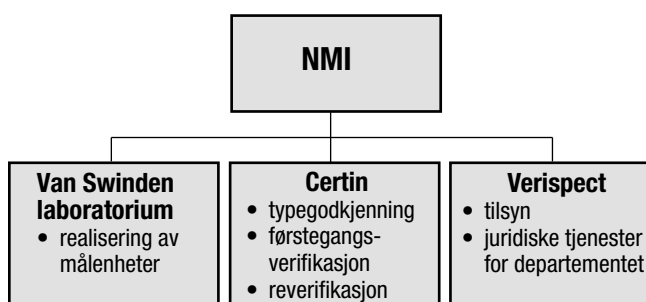
## 5.4 Nederland

### 5.4.1 Innledning

Den nederlandske loven om mål og vekt er fra 1937. Det er planlagt at loven skal revideres. Loven er gammel, men Nederland har likevel gjort større endringer i sin organisering av området de siste årene. I 1989 ble det opprettet et statlig eid aksjeselskap – Instituut voor Metrologie en Technologie (*NMI*) – med flere datterselskaper som samlet sett har det operative ansvaret for målenheter og lovregulert måleteknikk.<sup>5</sup> NMI er ved kongelig resolusjon utpekt som ansvarlig for lovregulert måleteknikk.

Det nederlandske Handelsdepartementet har for øvrig det overordnede ansvaret for måleteknikkområdet og har to ansatte som har ansvaret for å følge opp området.

Figur 5.1 gir en forenklet oversikt over organisering og ansvarsfordeling i NMI.



Figur 5.1: Organisering av måleteknikkområdet i Nederland.

### 5.4.2 Målenheter og realisering av målenheter (målenormaler)

Det er fastsatt direkte i lov om mål og vekt at de syv grunnleggende SI-målenhetene er gjeldende i Nederland. De avledede SI-enhetene er regulert i forskrifter.

Ifølge loven skal det utpekes ansvarlige nasjonale laboratorier for realisering av alle grunnene. Et fagråd anbefaler hvilke avledede målenheter det skal utpekes nasjonale laboratorier for. Det legges bl.a. vekt på industriens, myndighetenes og forskningens behov. Den formelle utpekingen

<sup>5</sup> NMI er nå et datterselskap av TNO (The Netherlands Organisation for Applied Scientific Research) – et større institutt (stiftelse) innen testing og forskning.

av nasjonale laboratorier foretas av Dronningen. I dag er van Swinden laboratoriet utpekt som ansvarlig for alle nasjonale realiseringer, men det er åpning i loven for at andre laboratorier kan overta dette ansvaret.

Det nasjonale laboratoriet må opprettholde sporbarhet til internasjonale realiseringer og har en plikt til å tilby kalibreringer til de organer som er ansvarlig for lovregulert måleteknikk. Det er ikke stilt krav om at utpekt laboratorium skal være akkreditert, men laboratoriet må bevise at det har tilstrekkelig kompetanse og uavhengighet.

Staten dekker hovedsakelig arbeidet med de nasjonale realiseringer av målenheter (ca. 6 millioner euro årlig).

### **5.4.3 Regulering av måleredskaper mv.**

Hensynet til rettferdig handel, både for næringsliv og forbruker, er et sentralt formål ved reguleringen av måleredskaper i lov om mål og vekt.

Lov om mål og vekt ligger under Handelsdepartementet. I henhold til loven settes krav til måleredskaper som brukes i forbindelse med handel, skatte- og avgiftsberegning, akkordberegning og målinger som har betydning for anvendelse av rettsregler. Andre myndigheter er ansvarlige for måleredskaper som brukes i andre tilfeller. Eventuelle krav til disse redskapene er regulert i særlover.

Blant de krav som stilles til måleredskapene, er at de ikke skal være lette å manipulere, at de skal være enkle i bruk og enkle å holde i stand.

Kontrollen med ferdigpakninger (produkter) og e-merking av disse er ikke regulert i lov om mål og vekt, men i helsemyndighetenes regelverk (om matsikkerhet).

### **5.4.4 Myndighet og kontrollaktiviteter**

Det nederlandske regelverket er fokusert på selve måleredskapet. I regelverket stilles det krav om typegodkjenning, førstegangsverifikasjon og verifikasjon etter reparasjon av måleredskaper. Det stilles ikke krav til periodisk verifikasjon av måleredskaper (unntak for taksametre). Bruker/eier av måleredskapet er imidlertid forpliktet til å holde redskapet i orden.

*Certin* har det nasjonale ansvaret for førstegangsverifikasjon og verifikasjon etter reparasjon. De foretar også bedømming av produsenter og servicefirmaer som selv ønsker å utføre disse opp-

gavene. Videre har de det nasjonale ansvaret for typegodkjenning av måleredskaper.

Verifikasjon etter reparasjon kan utføres av *Certin* eller av et privat selskap som *Certin* autoriserer for oppgaven. Slike private firmaer som kan foreta verifikasjon, har ingen myndighet til å stenge redskaper som ikke oppfyller fastsatte krav.

*Certin* har videre en forpliktelse til å gjennomføre verifikasjon på forespørsel. Dette innebærer at det finnes et tilbud om verifikasjon for alle måleredskaper det stilles krav til. *Certin* gir også råd i forbindelse med e-merking.

*Certin* tar betalt for sitt arbeid og er selvfinansiert.

*Verispect* har det operative ansvaret for markedsovervåkingen, det vil si tilsyn med at måleredskaper oppfyller de lovregulerte krav. *Verispect* driver ikke-kommersielt og arbeider på oppdrag for departementet. Årlig inngås en kontrakt om hvilke måleredskaper som skal kontrolleres og i hvor stort omfang. *Verispect* har også ansvaret for å følge opp internasjonale avtaler og bistå departementet ved utarbeidelse og tolking av regelverk.

Kostnadene til markedsovervåkingen dekkes i sin helhet av staten (ca. 3 millioner euro). Øvrige kostnader til arbeid i forbindelse med lovregulert måleteknikk, herunder teknisk bistand og prosjekter innen lov og forskriftsarbeid, beløper seg til ca. 4 millioner euro.

*Verispect* inngår avtaler med servicefirmaer og leverandører som forplikter seg til å foreta en kvalifisert kontroll av måleredskapet. Formålet med disse avtalene er at *Verispect* kan redusere sitt tilsyn med de redskaper som er kontrollert av disse firmaene.

Tilsynet er ikke periodisk, og måleredskapet merkes heller ikke etter kontroll. Gjennomsnittlig tilsyn i industrien er hvert femte år, og hvert fjerde år i oppgjør hvor den ene part er forbruker. Fra myndighetenes side fremholdes at dette systemet gir god kontroll med markedet, samtidig som det ikke er byrdefullt for eier av måleredskapet. Eier av måleredskap betaler ikke gebyrer for dette tilsynet.

### **5.4.5 Reaksjoner på regelbrudd**

Ved regelbrudd stenges (forsegles) måleredskapet, og det gis en frist for å reparere redskapet. Hvis forseglingen brytes, blir saken forfulgt straffettslig.

#### 5.4.6 Akkreditering

Akkrediteringsvirksomheten utføres av en privat organisasjon etter avtale med staten. Virksomheten er ikke regulert i lov, kun gjennom privatrettslige avtaler. Det stilles ingen formelle krav i regelverket om at akkreditering skal benyttes.

### 5.5 Østerrike

---

#### 5.5.1 Innledning

Regelverket i Østerrike om måleteknikk og akkreditering er hjemlet i to lover. Det er for det første lov om måleteknikk fra 1950 med senere revisjoner. Den siste endringen ble foretatt i 2002. Videre er det en egen lov for akkreditering. Loven om måleteknikk omfatter imidlertid akkreditering på de områder hvor akkreditering kreves innenfor det lovregulerte området. Det pågår en diskusjon om hvorvidt disse akkrediteringsordningene skal overføres til det sentrale instituttet for måleteknikk, BEV (Bundesamt für Eich – und Vermessungswesen). Det er departementet for næring og arbeid som er ansvarlig myndighet for begge lovene.

BEV er lokalisert i Wien med ni distriktskontorer (ett i hver av delstatene). BEV er i lov om måleteknikk utpekt som det ansvarlige organ for realisering av målenheter (nasjonale normaler) og på det lovregulerte området.

#### 5.5.2 Målenheter og realisering av målenheter (målenormaler)

Det er i loven fastlagt at Østerrike skal benytte SI-systemet for målenheter. BEV har ansvaret for realisering av målenhetene på det nøyaktighetsnivå som er nødvendig i Østerrike, men BEV kan utpeke andre institutter til å ha det nasjonale ansvaret på enkelte områder, bl.a. er dette aktuelt på kjemiområdet. Det fremgår av loven at staten (BEV) har et ansvar for å sikre sporbarhet på et nødvendig nøyaktighetsnivå i Østerrike. Ved utpeking av andre institutter, vil følgelig BEV være ansvarlig for også dette arbeidet og kan sette de nødvendige kvalitetskrav til dem som utpekes.

Arbeidet i BEV med henholdsvis realisering av målenheter og innenfor det lovregulerte området, er sterkt sammenknyttet og finansieres i dag med ca. 80 % over statsbudsjettet.

#### 5.5.3 Regulering av måleredskaper mv.

Det settes krav til måleredskaper og målinger innenfor det området som generelt er definert i MID. Sett i forhold til dagens regulering i Norge som omfatter "handel og vandel", har lovreguleringen i Østerrike et noe videre omfang og omfatter enkelte redskaper innenfor helsesektoren, sikkerhet og flere områder innenfor vei- og trafikksikkerhet. Måleredskapene skal være typegodkjente og førstegangsverifiserte. Videre er det krav til verifikasjoner under bruk som enten kan være periodiske eller basert på statistisk grunnlag.

#### 5.5.4 Myndighet og kontrollaktiviteter

Regelverket som utvikles med hjemmel i loven, fastsettes av departementet mens BEV vanligvis gjør det meste av det forberedende arbeidet.

BEV er ansvarlig for typegodkjenninger og er dessuten teknisk kontrollorgan for direktivet om ikke-automatiske vektorer. En ser for seg at BEV også vil være teknisk kontrollorgan på de fleste områder innenfor det nye MID. Imidlertid vurderes det å separere oppgavene med testing og den formelle godkjenningen innenfor organisasjonen i BEV.

BEV og de ni kontorene i delstatene utfører verifikasjon på alle områder hvor dette er påkrevd. Ved den seneste endringen i loven (2002) er det innført mulighet for at private aktører kan utføre verifikasjon. Kravet er at de har akkreditering, og videre at de har sporbarhet til BEV. Denne muligheten ble (med noen unntak – se under kap. 5.5.6 om akkreditering) etablert da kapasiteten til BEV ikke lenger kunne holde tritt med det økende behovet for verifikasjon, spesielt på områder som elektrisitetmålere, vannmålere og gassmålere for husholdninger. På områder hvor det ikke er etablert private foretak som kan foreta verifikasjon, har BEV og de ni distriktskontorene en plikt til å gjennomføre verifikasjonen inntil dette behovet eventuelt kan dekkes av private aktører. Grunnlaget for å etablere seg i markedet er akkrediteringsordningen som er hjemlet i lov om måleteknikk, men som i dag utføres av det østerrikske akkrediteringsorganet.

Tillatelsen til å gjennomføre verifikasjon er gitt gjennom akkrediteringsdokumentet, mens oppfølgingen av akkrediteringen gjøres av BEV. På enkelte områder som har betydning for rettsikkerheten, er det ikke gitt anledning til å akkreditere private for verifikasjon. Dette er områder

hvor parlamentet har fastslått at verifikasjonen må gjennomføres av en statlig myndighet for å sikre troverdigheten i eventuelt påfølgende rettssaker.

Ved behandlingen av den seneste lovendringen i parlamentet, ble det sterkt understreket fra parlamentets side at en økende bruk av private til verifikasjon vil øke behovet for markedsovervåkning og tilsyn fra myndighetenes side. BEV er derfor i ferd med å overføre kapasiteten som har vært benyttet til verifikasjon på enkelte områder, til markedsovervåkning og tilsyn på det samme området. Dette har videre betydning for BEVs kostnadsdekning som har gått ned fra 80 % til nærmere 20 %. Ved markedsovervåkning og tilsynsarbeid har inspektørene rett til tilgang til lokaler og dessuten til dokumentasjon og elektronisk datalagring som har sammenheng med målinger og tilknyttede transaksjoner.

Østerrike har krav om at alle ferdigpakkede varer med en forhåndsbestemt mengde skal tilfredsstille de kravene som er satt i direktivet om e-merking. Det gjennomføres markedskontroll på ferdigpakkede varer. Dersom dette gir et negativt resultat, må leverandøren bekoste kontrollen. Hvis ikke, dekkes dette over BEVs statlige budsjetter.

### 5.5.5 Reaksjoner på regelbrudd

Loven gir et relativt vidt spekter av reaksjoner fra pålegg om retting, administrative bøter, stenging av redskapet til politianmeldelse.

### 5.5.6 Akkreditering

Akkreditering utføres av tre kontorer i departementet. Disse tre kontorene utfører akkreditering av henholdsvis:

- Kalibreringslaboratorier og private firmaer for verifisering.
- Testing av trykkbeholdere.
- Testlaboratorier, sertifiseringsorgan, inspeksjonsorgan og miljøordninger.

De tre kontorene har også andre oppgaver, men akkrediteringsaktivitetene rapporteres alle til lederen for seksjon for industri, teknikk og innovasjon i departementet. Klager på akkreditering kan derfor gå til statsråden. Det ble imidlertid understreket at dette var en teoretisk mulighet som hittil ikke har funnet sted. Akkrediteringsoppgavene er delvis finansiert av kundene, men dette er noe uoversiktlig pga. de enkelte kontorenes øvrige oppgaver som er rene myndighetsoppgaver.

## 5.6 Irland

### 5.6.1 Innledning

Regelverket om måleteknikk er regulert gjennom en lov fra 1997. Dette er en lov som fokuserer på resultatene og ikke direkte på virkemidlene.

Det er etablert et sentralt myndighetsorgan "Legal metrology service" (LMS) som igjen er en del av myndighetsorganet NSAI (National Standards authority of Ireland). Det er departementet som fastsetter forskrifter i medhold av loven, mens LMS gjør alt det forberedende arbeidet.

### 5.6.2 Målenheter og realisering av målenheter (målenormaler)

Loven fastsetter bruk av SI-enhetene i Irland, men gir ingen videre direkte føringer på hvordan realisering av målenhetene og sporbarhet skal etableres.

Laboratoriet for nasjonale normaler er en del av Industrial development agency som er et statlig organ. Laboratoriet får støtte fra det samme departement som LMS, men står ganske fritt til å utføre alle typer kalibreringer. Støtten har de senere år blitt redusert med sikte på at laboratoriets kommersielle aktiviteter i større grad skal dekke kostnadene.

Det er i dag ikke direkte samarbeid mellom LMS og laboratoriet. LMS henter sin sporbarhet på de aktuelle områder fra laboratoriet som en ordinær kalibreringstjeneste. Det er imidlertid planer om at laboratoriet skal bli en del av NSAI da det i loven allerede er lagt opp til at NSAI skal ha det overordnede ansvar for realisering av målenhetene i Irland. Dette er ennå ikke gjennomført.

### 5.6.3 Regulering av måleredskaper mv.

Det settes krav til måleresultatene (herunder også måleredskapene) som benyttes innenfor alle former for økonomisk oppgjør. I tillegg kan statsråden for "Enterprise, trade and employment" vedta at måleredskaper for andre anvendelsesområder også skal omfattes. Loven peker på flere interesser som skal ivaretas, men interessene til forbruker er hovedhensynet bak lovverket.

Loven gir hjemmel for å sette krav til typegodkjenning og førstegangsverifikasjon av måleredskapene. Det er eiers ansvar å sørge for at disse kravene er tilfredsstilt. Det er imidlertid lederen for LMS som bestemmer i hvilken grad målered-

skapene skal underlegges periodisk verifikasjon, og det er videre LMS sin oppgave å sørge for at disse redskapene da blir periodisk verifisert. Leder for LMS kan godkjenne andre offentlige eller private organer til å foreta både typegodkjenning og verifikasjon, men denne muligheten er fortsatt ikke tatt i bruk i praksis. Kravet som lovverket i dag setter til slike organer, er ganske vagt og basert på at leder for LMS anser dem for ”passende” til å utføre oppgavene. Denne muligheten var primært tenkt benyttet til oppgaver innenfor områdene vann-, elektrisitets- og gassmålinger for private husstander.

Typegodkjenningsarbeidet, førstegangsverifikasjon og verifikasjon etter reparasjon dekkes kostnadmessig av brukerne. Loven gir også anledning til å pålegge gebyrer ved den periodiske verifikasjonen. Dette er foreløpig gjennomført i liten grad, men et økende press om større inntjening gjør at denne muligheten nå vurderes nærmere.

Loven åpner for at det separat kan gjennomføres tilsyn og markedsovervåkning utover det som gjennomføres ved verifikasjon. Med dagens verifikasjonsopplegg anses ikke dette som nødvendig.

#### 5.6.4 Reaksjoner på regelbrudd

LMS kan gi pålegg om retting/reparasjon. Videre kan bruker av måleredskapet anmeldes til politiet med påfølgende ileggelse av bøter eller fengselsstraff.

#### 5.6.5 Akkreditering

Akkreditering, unntatt GLP-ordningen, er ikke hjemlet i lov. Akkrediteringsorganet INAB er organisert i et statlig rådgivende organ for nærings- og utviklingspolitikk (Forfas). Akkrediteringsorganet får tilskudd over statsbudsjettet.

## 5.7 USA<sup>6</sup>

### 5.7.1 Målsetting om et enhetlig regelverk

I USA har hver enkelt stat sitt eget selvstendige lovverk knyttet til området mål og vekt. Det er imidlertid et mål å få et mest mulig harmonisert regelverk i hele USA. Dette for å lette handel mellom statene, gi rettferdig konkurranse og sørge for tilstrekkelig beskyttelse av alle forbrukere.

For i størst mulig grad å få et standardisert enhetlig regelverk i de ulike statene og jurisdiksjonsområdene, har the National Institute of Standards and Technology (NIST) et lovfestet ansvar for å sørge for samarbeid mellom de ulike statene når det gjelder regelverk på området. Dette gjør NIST bl.a. gjennom å bidra til å utarbeide et modellregelverk som skal være en anbefalt standard (modelllov og -forskrifter) for de ulike enkeltstatenes regelverk.

Dette modellregelverket er tema på en årlig konferanse kalt “the National Conference on Weights and Measures” (NCWM). NIST bistår the NCWM Committee on Laws and Regulations med å avholde denne konferansen hvor offisielle representanter for alle stater deltar. I tillegg deltar representanter for industri, forbrukere og andre interessegrupper i debatter om regelverket. Nytt regelverk og endringer i lover og forskrifter som tidligere er vedtatt av konferansen, vedtas ved flertallsbeslutning basert på stemmene til representantene for de enkelte stater og andre delegater med stemmerett.

### 5.7.2 Generelt om regelverket (modellover og -forskrifter)

Det regelverket som er vedtatt av NCWM består av noen få lover med tilhørende forskrifter. Helt sentral er ”The Uniform Weights and Measures Law”. Dette er en overordnet lov som i stor grad bestemmer hvilket annet uniformt regelverk (forskrifter) som skal komme til anvendelse. De mer detaljerte bestemmelsene finnes altså i de ulike forskriftene som det henvises til i loven. ”The Uniform Weights and Measures Law” er nesten uten unntak brukt som utgangspunkt når de enkelte statene har vedtatt ny lovgivning om mål og vekt.

<sup>6</sup> Fremstilling av amerikansk rettstilstand er basert på 2002-utgaven av ”NIST Handbook 130” om ”Uniform Laws and Regulations in the area of legal metrology and engine fuel quality” vedtatt på den nasjonale konferansen om mål og vekt i 2001.



Loven ble først vedtatt i 1911, men ble underlagt en totalrevisjon i 1971. Det gis her en kort beskrivelse av innholdet i denne loven.

Loven omfatter flere forhold enn det som er normalt i europeisk lovgivning på mål- og vektområdet. Det amerikanske regelverket er i stor grad bygget opp for å ivareta forbrukerinteresser. Det er selve måleresultatet og sluttproduktet basert på måleresultatet som er i fokus. Flere sider av selve salgssituasjonen reguleres for å sikre at kjøper får rett mengde av et produkt. Dette står i en viss grad i motsetning til europeisk lovgivning, hvor regelverket i størst grad retter seg mot selve måleredskapene og ikke i så detaljert grad mot andre forhold som kan påvirke måleresultatet eller mot selve det produktet som måles eller veies.

I loven fastsettes hvilket regelverk som skal komme til anvendelse når det gjelder tekniske krav til måle- og vektanordninger og typegodkjenning. Videre er det fastsatt hvilke regler som gjelder for pakking og merking av varer. Det er også bestemmelser om hvilket regelverk som skal gjelde ved salg av varer, f.eks. krav om at produkter skal selges etter mål eller vekt. Videre viser loven til bestemmelser om enhetspris for varer (f.eks. pris per kilo) og for datomerking på varer.

Når det gjelder den enkelte stats ansvar innenfor området, har loven bestemmelser om hvordan den enkelte stat skal sørge for å ha et statlig organ for mål og vekt samt hvilke oppgaver dette organet skal ha. Blant de oppgavene som nevnes, er at organet skal sørge for at regelverket beskytter

forbruker, at urettferdig og villedende handel med mål og vekt hindres og at måleredskaper osv. som er i bruk er i rett stand.

Loven inneholder også bestemmelser om ansvaret og myndigheten til direktøren for organet. Direktøren har bl.a. ansvar for å sikre sporbarheten til NISTs standarder, sørge for gjennomføring og overholdelse av loven, herunder godkjenning og kontroll av måleredskaper, pakninger osv. Det er presisert at direktøren har politimyndighet.

Loven har for øvrig bestemmelser om at de enkelte statenes fysiske primærstandarder (normaler/realiseringer) for målenheter skal ha sporbarhet tilbake til "the U.S. prototype standards", eller at de skal være godkjent av NIST. Det er også fastsatt at disse primærstandardene skal opprettholdes og være i en slik stand som fastsatt av NIST.

Loven inneholder en del krav til de som selger varer etter mål og vekt og andre som er i befatning med måleredskaper. Avslutningsvis fastsetter loven bestemmelser om sivile og strafferettslige reaksjoner på regelbrudd.

### **5.7.3 Målenheter**

I 1988 vedtok Kongressen gjennom en endring av "The Metric Conversion Act" at det metriske systemet (de internasjonale SI-enhetene) skal være det foretrukne målesystemet i USA. Det er imidlertid ikke noe generelt forbud mot å bruke det "gamle systemet" (pund og tomme) eller krav om at regelverket ikke kan henvise til disse enhetene.

